

Finland aan de Noordzee - Griekenland aan Samber & Maas

Of waarom Vlaanderen in de laatste twintig jaar 260 miljard euro verloren heeft.

Bij scheiding van de geldstromen in drie autonome Gewesten:

- Zou Brussel er even erg aan toe zijn als Griekenland.
- Zou Wallonië failliet zijn.
- Zou Vlaanderen aan de top staan in Europa. Vlaanderen zou geen schulden hebben maar wel een tegoed van 195 miljard.

In werkelijkheid zal Vlaanderen met een molensteen om de hals meegesleurd worden op de zuidhelling van Europa.

Inleiding

In de Europese schuldencrisis, of hoe men het fenomeen ook mag noemen, komen de volgende sleutelwoorden steeds terug: begrotingstekorten, schulden, schuldratio, primaire saldi, boven zijn stand leven, saneringsmaatregelen, concurrentiekracht, transfers, solidariteit, euro-obligaties, waarborgen, muntunie, politieke unie, transferunie, schuldenunie, uittreden, vertrouwen, failliet.

Hoewel het een verkeerde politiek zou zijn, zou de omvang van het Grieks probleem door de noordelijke landen kunnen gedragen worden. Maar iedereen is het erover eens dat Italië, Spanje, Portugal en Frankrijk niet kunnen rechtgehouden worden door de noordelijke landen.

Als we naar België kijken zien we dezelfde problemen maar de verschillen zijn relatief veel groter dan deze tussen de noordelijke en de zuidelijke landen van Europa.

Achter ieder Belgisch cijfer zitten er ten minste drie verschillende waarheden. Dit is ook het geval m.b.t. de Belgische overheidsschuld.

Voor de periode 1990 - 2010 hebben we voor het geheel van de Federale overheid het primair saldo, de interesten op de overheidsschuld, het begrotingssaldo en de overheidsschuld berekend per Gewest. M.a.w. in plaats van alle in- en uitstromende bedragen in één grote federale pot te laten vloeien, hebben we alle bedragen gekanaliseerd in drie gescheiden stromen. In deze benadering vloeien de transfers¹ niet weg uit een Gewest maar vormen ze een overschot op de betreffende primaire uitgaven van dit Gewest. In een Gewest waar geen transfers meer binnenvloeien ontstaat dus een tekort op de betreffende primaire uitgaven van dit Gewest.

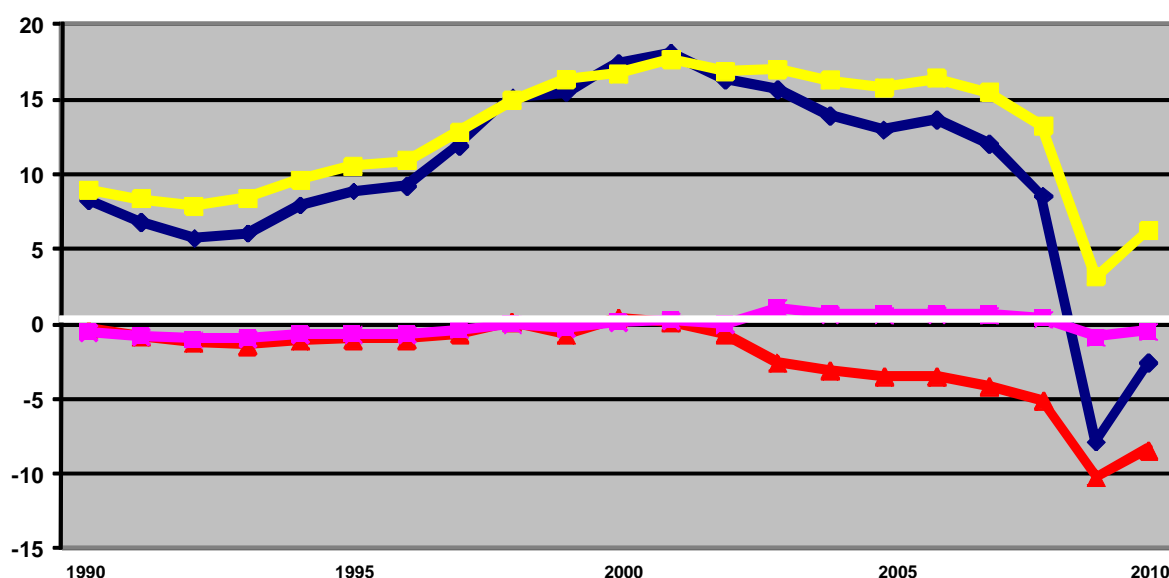
¹ ABAFIM / Financiële transfers tussen de Belgische Gewesten / 1990 - 2003. Voor de periode 2004 - 2010 hebben we een voorzichtige extrapolatie gemaakt.

Een zeer belangrijke factor in deze berekening is de verdeling van de overheidsschuld naar de drie Gewesten bij de start van de berekeningen, dus in 1990. We hebben aangenomen dat de procentuele verdeling als volgt was voor respectievelijk Vlaanderen, Wallonië en Brussel: 31,2 / 61,8 / 7,0. Dit kan veel lijken voor Wallonië (of weinig voor Vlaanderen en Brussel); het is echter dezelfde verdeling als deze die al bestond in 1985² terwijl er goede redenen zijn om aan te nemen dat het Waals aandeel in 1990 al hoger lag en het Brussels aandeel ook.

Wat zijn de resultaten?

1. Primair Saldo (alle ontvangsten min alle uitgaven, behalve de interestlasten)

Grafiek 1 Primair Saldo in miljard €(1990 - 2010)

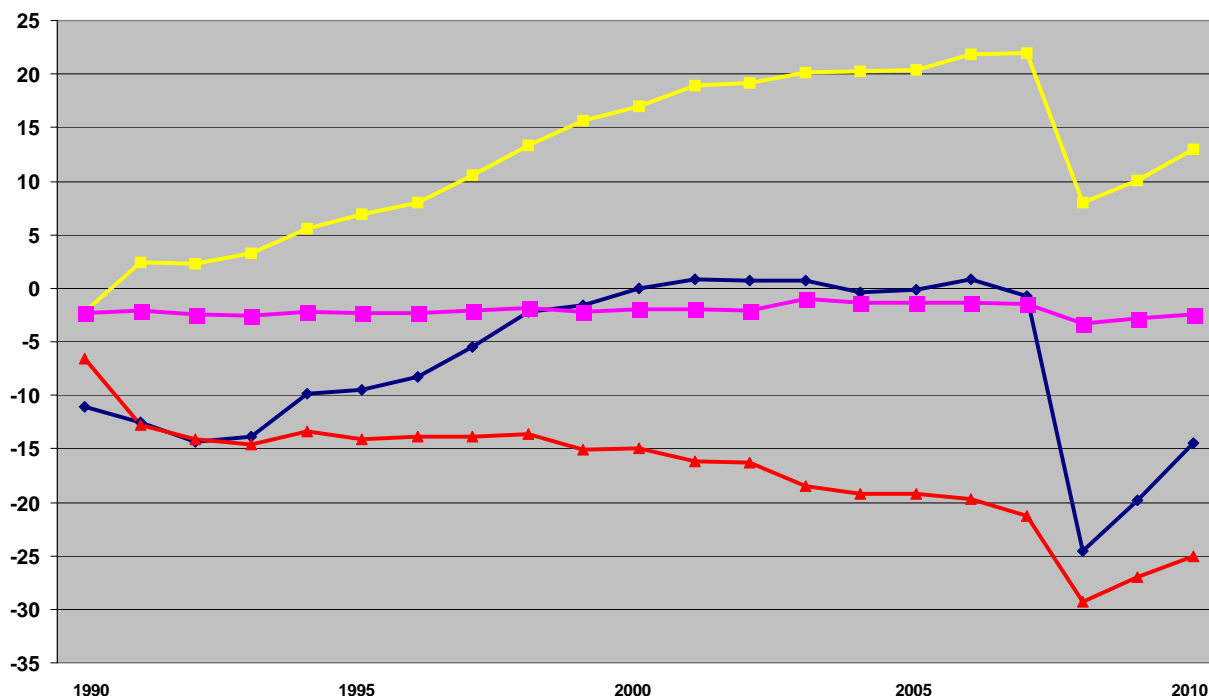
Legende	Be	VG	WG	BHG
	■	■	■	■

- Op Belgisch niveau is er bijna altijd een overschot (uitzonderingen: 2009 en 2010)
- Vlaanderen heeft altijd een overschot dat bijna altijd groter is dan het geconsolideerd bedrag op Belgisch niveau.
- Wallonië heeft bijna altijd een tekort (uitzonderingen: 1998, 2000 en 2001)
- Brussel had tot in 1999 een tekort; vanaf 2000 is er een overschot (behalve in 2009 en 2010)
- Besluit: op de te verwaarlozen uitzonderingen na, is Wallonië nooit in staat geweest om één cent te betalen voor de interesten op zijn aandeel in de overheidsschuld. Laat staan om die schuld af te betalen. Het onvermijdelijk gevolg is dat het Waals aandeel in de overheidsschuld ieder jaar steeg met zijn primair tekort plus de jaarlijkse (meestal oplopende) interestlast. Het fatale sneeuwbaaleffect.

² Prof. Paul Van Rompuy en Valentijn Bilsen / 10 jaar financiële stromen tussen de Gewesten in België / KU Leuven / Leuvense economische standpunten 1988/45 / tabel 6A

2. **Begrotingssaldo** (primaair saldo min de interestlasten) N.B. in 2008 is de steun aan de financiële sector, 20 miljard, als buitengewoon begrotingstekort beschouwd.

Grafiek 2 Begrotingssaldo in miljard € (1990 - 2010)

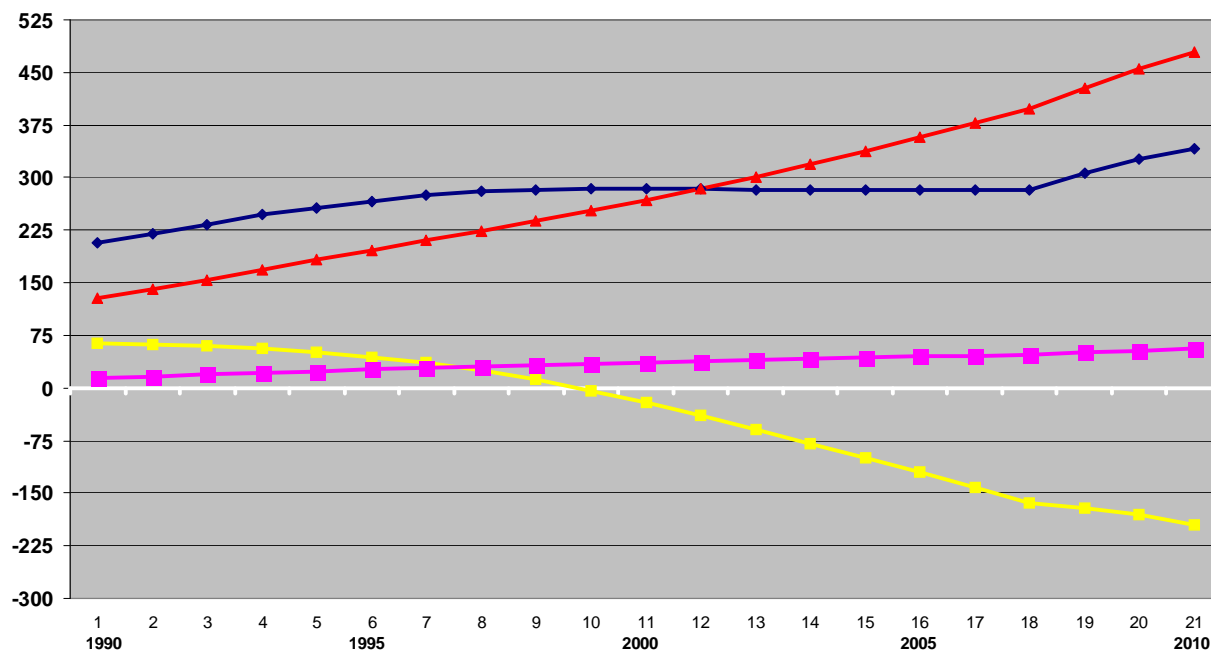

Legende	Be	VG	WG	BHG
	■	■	■	■

- Op Belgisch niveau is er in de regel (sinds 1950) een tekort (uitzonderingen: in de periode 2000 - 2006 waren er vijf jaren met in totaal een overschot van 3 miljard)
- Behalve in 1990 heeft Vlaanderen altijd een begrotingsoverschot; zelfs met een stijgende trend tot aan de financieel-economische crisis. Tijdens deze crisis (2008 - 2010) is er een aanzienlijke terugval maar zelfs in 2008, waarin we voor Vlaanderen 13 miljard extra ten laste hebben genomen als aandeel in de steun aan de financiële sector, blijft het begrotingssaldo positief.
- Wallonië heeft altijd een begrotingstekort; met een stijgende trend vanaf 1999. Sinds 1999 bedraagt het jaarlijks tekort tussen 15 en 25 miljard, zelfs als we de uitzonderlijke tekorten van 2008 en van het crisisjaar 2009 buiten beschouwing laten. In % van het Waals bbp ligt het tekort jaarlijks tussen 22 en 28 %, wat dus overeenstemt met onhoudbaar of failliet.
- Brussel heeft altijd een begrotingstekort; meestal tussen 1,5 en 2,5 miljard. In % van het Brussels bbp is het tekort trendmatig gedaald van 13 % naar 4,5 % in 2007; vanaf 2008 is er terug een toename.
- Besluit: Het Belgisch begrotingstekort is uitsluitend een Brussels en vooral een ondraaglijk zwaar Waals probleem.

3. Overheidsschuld (geconsolideerde overheidsschuld van alle entiteiten)

Grafiek 3 Overheidsschuld verdeeld per Gewest in miljard € (1990 - 2010)

Legende	Be	VG	WG	BHG

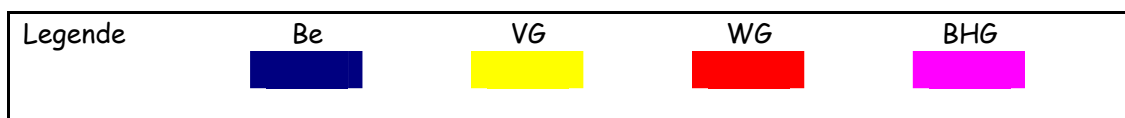
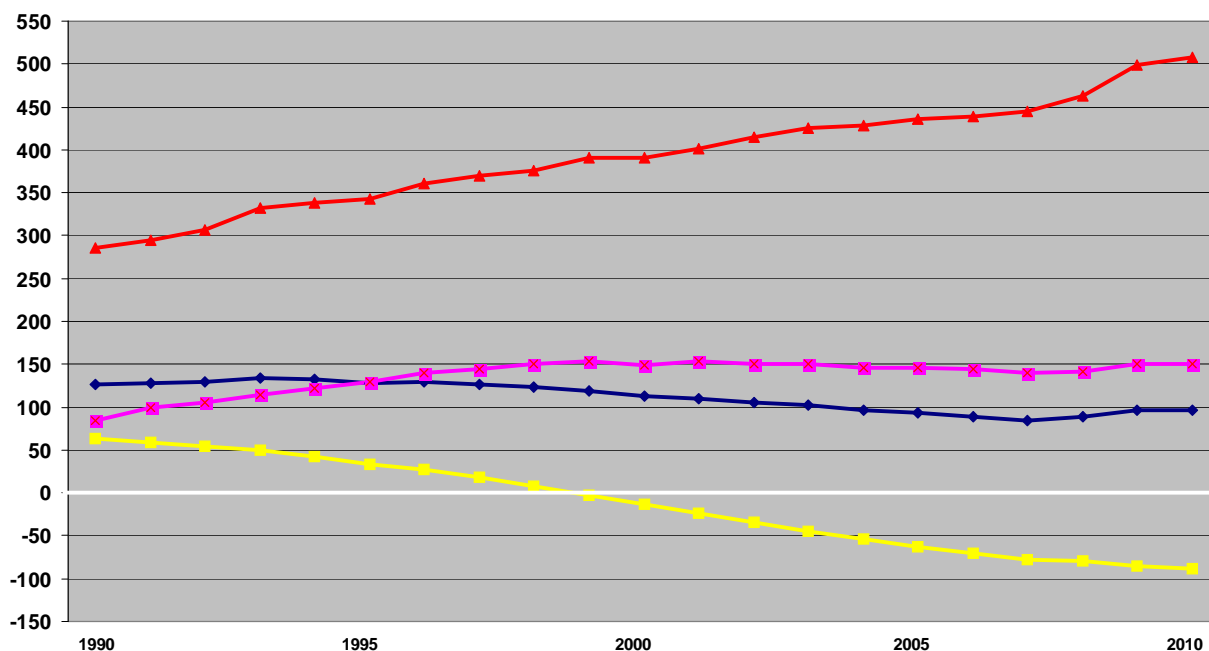
- De totale Belgische schuld stijgt tot in 1998, blijft ongeveer constant tot in 2007 en stijgt dan aanzienlijk in de laatste drie jaar, tot 341 miljard in 2010. In 2008 is de stijging vooral veroorzaakt door de steun aan de financiële sector. In 2009 en 2010 heeft de economische crisis nog een negatieve invloed op het tekort maar ook de groeiende uitgaven in de sociale zekerheid (de vergrijzing) hebben een steeds grotere weerslag op het tekort.
- De Vlaamse schuld daalt voortdurend. Van 64 miljard in 1990 tot nul in 1999. Vanaf 1999 heeft Vlaanderen een tegoed dat stijgt tot 194 miljard in 2010.
- De Waalse schuld stijgt voortdurend. Van 128 miljard in 1990 tot 480 miljard in 2010.
- De Brusselse schuld stijgt eveneens voortdurend. Van 14 miljard in 1990 tot 55 miljard in 2010.
- Besluit:
  - De Belgische overheidsschuld van 341 miljard in 2010 ligt voor 480 miljard in Wallonië en voor 55 miljard in Brussel. Vlaanderen heeft niets te zien met de Belgische schuld. Dus ook niet met de interesten erop noch met de aflossing ervan. Integendeel, Vlaanderen heeft een tegoed van 194 miljard.
  - Hoe kan dit? Door het onstuitbare sneeuwbaaleffect! Neem Wallonië als voorbeeld. Door het wegvallen van de transfers ontstaat er in dit Gewest ieder jaar een tekort op de primaire uitgaven.

Als dit tekort groter is dan het aandeel in het (positief) primair saldo ontstaat er een negatief primair saldo in dit Gewest. Er kan geen cent aan interesten betaald worden. De schuld stijgt dus jaarlijks met het bedrag dat nodig is om het negatief primair saldo plus de interesten te financieren. In plaats van maatregelen te nemen (uit de hangmat springen) worden de tekorten gefinancierd met schulden. Bij een constante rentevoet zou er zelfs een exponentieel effect ontstaan. De jaarlijks dalende rentevoeten hebben in de beschouwde periode dus een matigend effect gehad.

Hetzelfde mechanisme heeft in Vlaanderen omgekeerd gewerkt. Omdat de transfers in Vlaanderen bleven ontstond er een overschot op de primaire uitgaven, dat nog versterkt werd met het aandeel in het (positief) primair saldo. Op die manier kon Vlaanderen niet alleen zijn interesten betalen maar ook een deel van zijn schuld afbouwen. Waardoor de interesten het jaar nadien daalden. Op die manier kwam een positieve spiraal in beweging.

4. **Schuldratio** (totale schuld per gewest t.o.v. het bbp van het Gewest, gecorrigeerd voor de pendelarbeid)

Grafiek 4 Schuldratio (Schuld t.o.v. bbp 1990 - 2010)

- a. Op Belgisch niveau bedraagt de schuldratio al sinds 1983 meer dan 100 en is opgelopen tot 134 in 1993; vanaf 1994 is deze ratio voortdurend gedaald tot 84 in 2007; de laatste jaren gaat het weer in de richting van 100. Na Griekenland en Italië heeft België vandaag de derde hoogste schuldratio in de Eurozone. Ook in het verleden hadden België en Italië de hoogste schuldratio's in Europa.
- b. De Vlaamse schuldratio bedroeg 63 in 1990, dus net boven de EU-norm van 60 die als een maximum voor gezond begrotingsbeleid gezien wordt, en is nadien stelselmatig gedaald tot nul in 1999, het jaar waarin het Vlaams aandeel in de totale overheidsschuld volledig afbetaald was. De negatieve schuldratio vanaf 1999 heeft dus de betekenis van een vorderingsratio.
- c. De Waalse schuldratio start al dramatisch op 286 en stijgt voortdurend naar een schijnbaar onmogelijk cijfer van 508 in 2010. Kan dit? In theorie wel. Het hoge eindcijfer is het gevolg van het hoge startcijfer en van het sneeuwbaaleffect gedurende twintig jaar. Maar het hoge startcijfer is het gevolg van het sneeuwbaaleffect in de jaren 1975 -1985 (zie voetnota 2). In de praktijk had Wallonië nooit lid kunnen worden van de Europese muntunie. Of het had zijn uitgaven moeten aanpassen aan zijn inkomen. Of het had moeten devalueren. Of het was al lang failliet. Met de in slaap wiegende transfers was dit allemaal niet nodig.
- d. De Brusselse schuldratio start op 85 en eindigt op 151. Met dit laatste cijfer komt Brussel dus op Grieks niveau (143). Het redelijk gunstig startcijfer is het gevolg van de relatief hogere welvaart in dit Gewest gepaard met positieve primaire saldi gedurende de periode 1975 - 1985. (zie voetnota 2)
- e. Besluit: De Belgische schuldratio van ongeveer 100 hoort bij de hoogste in Europa maar verbergt drie totaal uiteenlopende werelden. Vlaanderen heeft geen schulden (dus een schuldratio van nul), maar heeft integendeel een aanzienlijk tegoed. Wallonië is er met een schuldratio van 508 veel erger aan toe dan Griekenland; dit is zoveel als failliet. Brussel ligt in de buurt van Griekenland.

5. Samenvatting m.b.t. de Belgische Overheidsschuld

- a. Het primair saldo, de interestlasten, het begrotingsresultaat, de overheidsschuld en de schuldratio vormen de onderdelen van een samenhangend geheel.
- b. Als we de geldstromen in ieder van deze componenten verdelen in drie autonome gebieden dan is er geen Belgisch probleem. Voor ieder van deze onderdelen is de toestand in de Gewesten zeer verschillend maar ook het totaalbeeld per Gewest laat totaal andere werelden zien. Aan de Noordzee ligt een land dat er veel beter aan toe is dan Finland en zelfs aan de top staat in Europa. Aan Samber en Maas ligt een land dat er veel slechter aan toe is dan Griekenland. Voor de sanering van de begroting en schuldafbouw: wendt U tot het Brussels maar vooral tot het Waals Gewest. Vlaanderen heeft begrotingsoverschotten en een tegoed van 194 miljard.

Wat nu?

Hoe realistisch onze berekeningen ook zijn in het kader van autonome gebieden, het wordt tijd om met onze voeten op de grond te komen. Autonome gebieden sinds 1990 was maar een veronderstelling. Met een realistische uitwerking maar met een surrealistisch resultaat. Vlaanderen is in werkelijkheid niet geëvolueerd van een schuld van 64 miljard in 1990 naar een vordering van 194 miljard in 2010. Is dus geen 258 miljard rijker geworden. In werkelijkheid is Vlaanderen zoveel armer geworden want dit geld is weggevloeid om de rest van het land te onderhouden en recht te houden.

Vlaanderen beschikt vandaag niet over 194 miljard waarmee we de dringende behoeften op het gebied van infrastructuur, milieu, onderwijs, onderzoek, sociale voorzieningen en andere, zouden kunnen betalen. Waarmee we bovendien de vergrijzing en de kosten ervan vrolijk zouden kunnen tegemoet zien.

In de plaats hiervan zijn we medeschuldenaar geworden in een schuld van 341 miljard die in de komende jaren nog met enkele tientallen miljarden zal stijgen. Medeschuldenaar? De Federale overheid staat borg voor de terugbetaling van de Belgische schulden. Als Wallonië en Brussel nog niet in staat zijn om de interesten op hun deel van de overheidsschuld te betalen hoe zullen ze dan ooit in staat zijn om de schulden af te betalen? Tot wie zal de Federale overheid zich dan wenden? Juist. Vlaanderen is niet verantwoordelijk voor het ontstaan van de Belgische schuld maar moet dus wel de interestlasten betalen en ook de schuld terugbetalen. Belgische overheidsobligaties zijn nog erger dan euro-obligaties: ze worden volledig ten laste genomen door het noordelijk deel van dit land. Waar zijn de ware Vlamingen?

Het wordt ook tijd dat de Vlaamse partijen met hun voeten op de grond komen en vaststellen dat wat ze in 1999 in de eerste van hun resoluties geschreven hebben over solidariteit, volledig voorbijgestreefd is: "Solidariteit tussen de Gewesten moet behouden blijven op basis van objectieve, duidelijke en doorzichtige mechanismen en omkeerbaarheid". De basis is er niet. De omkeerbaarheid is er al meer dan 35 jaar niet en zal er ook in de komende 35 jaar niet zijn.

Hoe verder?

Het kan niet verder op dezelfde manier.

- Finland aan de Noordzee en Griekenland aan Samber en Maas kunnen niet binnen één politieke unie, zelfs niet als ze zou bestaan. Transferunies, schuldenunies, euro-obligaties en dat soort mechanismen, leggen de verantwoordelijkheid op de verkeerde plaats. Ze organiseren solidariteit waar geen wederkerigheid is. Dit werkt alleen bij 11.11.11 maar dan op een beschamend ondoeltreffende manier.
- Het hoofdprobleem van de schulden in Europa, en nog veel meer in België, zit niet in de omvang van de schuld maar wel in het vertrouwen dat de schuldeisers hebben in de terugbetaalbaarheid van de schuld. Een schuldratio van 100 en meer is een teken van slecht beleid, vooral bij hoge interestvoeten, maar is op zich geen probleem voor de schuldeiser als deze overtuigd is van de capaciteit bij de ontleners om ze terug te betalen. Dit is in België niet langer het geval. Als de beleggers in Belgisch overheidspapier weten dat alleen de Vlamingen in staat zijn om de interesten te betalen (+ de Brusselaars in zeer beperkte mate), als ze weten dat alleen de Vlamingen in staat zijn om leningen terug te betalen, als ze weten dat de Vlamingen de kosten van hun eigen vergrijzing plus een deel van die van Wallonië zullen moeten betalen, dan weten die beleggers met mathematische zekerheid dat hun beleggingen in Belgisch overheidspapier zeer risicovol zijn. Met als gevolg stijgende interestvoeten. Het perverse effect hiervan is dat Vlaanderen, dat normaal geen interestlasten zou moeten dragen, nu nog zwaardere lasten moet dragen omdat de andere Gewesten niet in staat zijn de lasten van hun schulden te betalen.
- Als mijnheer Spitaels beweert dat Wallonië als onafhankelijke staat 15 % van zijn welvaart zou verliezen dan heeft hij het over 11,9 miljard, exact het bedrag van de transfers dat nu naar Wallonië gaat. Wallonië (en ook Brussel) leeft al jaren boven zijn stand.
- Wallonië en Brussel zouden financiële hulp kunnen vragen aan Duitsland, en de andere noordelijke landen. Om niet te verarmen zou Wallonië voor de komende tien jaar een overgangskrediet van 100 miljard kunnen vragen bij de ECB en het IMF. De experts van deze instellingen zullen dan gratis de maatregelen mededelen die ze moeten nemen.

- Hoe dan ook, het zal er altijd op neerkomen dat Wallonië zijn negatief primair saldo snel en drastisch moet ombuigen naar een aanzienlijk positief. Nu. Neen, gisteren. Of beter: al lang geleden.

Wallonië moet wel goed beseffen:

- Dat Vlaanderen de Waalse verliezen in de overgangperiode niet langer kan dragen zonder de Vlamingen nog meer te verarmen.
- Dat voor wie boven zijn stand leeft er maar drie mogelijkheden zijn: de uitgaven verminderen, meer werken, de belastingen verhogen. Of een combinatie naar eigen inzicht en vermogen.

Wat geldt voor Wallonië, geldt ook voor Brussel.

De grootste saneringsinspanningen moeten dus gebeuren in Wallonië en Brussel. De problemen oplossen waar ze zich stellen is de logica zelf. Dit geldt dus ook voor de sanering in de federale overheidsadministratie.

- Om de absoluut noodzakelijke dynamiek op gang te brengen, moeten zoveel verantwoordelijkheden als mogelijk overgedragen worden naar de Gewesten en de Gemeenschappen. Wat ons betreft heel de sociale zekerheid. Te beginnen met de kinderbijslagen, de geneeskundige verzorging, de uitkeringen van het RIZIV en alles wat te maken heeft met sociale bijstand. De overdracht van het werkgelegenheidsbeleid samen met de werkloosheidsuitkeringen zou een krachtige extra hefboom zijn. Echter geen financiering met dotaties maar met financiële middelen die een weerspiegeling zijn van de fiscale bijdragen van ieder Gewest. Als Vlaanderen dan geconfronteerd wordt met tekorten zullen we onze verantwoordelijkheid nemen en de noodzakelijke maatregelen treffen. Ieder volwassen gezin werkt zo.
- De overdracht van bevoegdheden is een uitzonderlijke kans om de betrokken administraties te vereenvoudigen, efficiënter en doeltreffender te maken.
- Onafhankelijk van de voorgaande punten moeten de transfers (12 miljard) snel afgebouwd worden. Bij wat er op de onderhandelingstafel ligt gaat het om de volgende transfers:
  - Via de financieringswet: 1,4 miljard
  - Via de kinderbijslagen 0,500 miljard
  - Via de overige overdrachten 0,720 miljard
  - TOTAAL 2,620 miljard

Deze transfers moeten onmiddellijk afgebouwd worden. Wij vragen geen gunst. Wij eisen loon naar werken of elementaire rechtvaardigheid.

Het gaat echter de verkeerde kant op:

- In de financieringswet krijgen we niets van de 1,4 miljard. In tegendeel omdat niemand mag verarmen (een uitgaande transfer is nochtans een verarming, maar dit telt niet als het om Vlamingen gaat) krijgen Wallonië en Brussel een eeuwige compensatie. Bovendien krijgt Brussel nog 600 miljoen extra.
- Kinderbijslagen en de andere overdrachten worden gefinancierd met dotaties, soms met een lager bedrag dan de bestaande uitgaven.
- De Vlamingen krijgen niet het geld waarvoor ze gewerkt hebben, en dus recht op hebben. We krijgen wel minder in de vorm van dotaties en moeten hierop dan nog eens 20 % (?) besparen. Waar zal deze idiote naïviteit stoppen?
- Als er bevoegdheden, waarvoor de Federale overheid integraal verantwoordelijk was, overgedragen worden naar de Gewesten en de Gemeenschappen worden deze als onverantwoordelijke kleuters behandeld.
- Vanzelfsprekend kan de federale overheid niet ontmanteld worden en blijven zitten met de overheidsschuld. Voor de overdracht van de schuld (of een deel ervan) moet een oplossing gekozen worden die rekening houdt met de verantwoordelijkheid voor het ontstaan van de schuld (personen en instanties die ervan genoten hebben), de resterende looptijd (bij

voorkeur schulden op lange termijn). Bij een copernicaanse omwenteling is de omgekeerde werkwijze eenvoudiger. Dan krijgen de Gewesten alle financiële middelen en financiers hiermee wat op federaal niveau is overgebleven. Wie kredietwaardig is, kan dan lenen aan 2 % i.p.v. aan 6% of meer.

- Als Vlaanderen zich niet wil laten meezuigen in zuiderse taferelen dan moet het zich voorbereiden op de aansluiting met de noordkant. Een kenmerk van het onhoudbare is dat het niet blijft duren. Of willen de Vlamingen met een molensteen om de hals liever op de zuidhelling van Europa naar beneden donderen?